

promlčecí doby bude 1 rok nebo 3 roky, půjde-li o závažnější přestupek s horní hranicí pokuty alespoň 100 000 Kč. Promlčecí doba začíná běžet den po spáchání přestupku. V určitých případech se přeruší a začne běžet nová, o stejné délce. Typicky oznámením o zahájení řízení o přestupku a vydáním rozhodnutí, jímž je obviněný uznán vinným. Dojde-li však k přerušení řízení, zaniká odpovědnost nejpozději 3, resp. u závažnějších přestupků 5 let od spáchání přestupku, což je jakási objektivní hranice, do které musí být o přestupku pravomocně rozhodnuto. Pokud se však pro týž skutek vedlo trestní řízení nebo se o věci vedlo soudní řízení správní, pak může být rozhodnuto i později, protože tyto doby se do promlčecí doby vůbec nezapočítávají. Nová úprava promlčení se s účinností zákona o odpovědnosti za přestupky použije i na přestupky, popř. správní delikty spáchané před 1. 7. tohoto roku, odpovědnost však nezanikne dříve, než uplyne promlčecí doba dle právní úpravy účinné v době spáchání přestupku.

Správní tresty

Nově zákon o odpovědnosti za přestupky užívá pojem správní trest namísto pojmu

Neznámý druh žáby v NP Andasibe na Madagaskaru. Neoprávněné držení chráněných živočichů je příkladem trvalého přestupku s udržováním protiprávního stavu. Foto Archiv AOPK ČR

sankce. V oblasti ochrany přírody bude možné uložit pokutu, napomenutí a trest propadnutí věci či jiné náhradní hodnoty. Ze změnového zákona vyplývá, že skutkové podstaty ani výše pokut se v ZOPK nemění, orgán ochrany přírody však nebude povinen pokutu uložit. Bude moci upustit od uložení správního trestu nebo uložit napomenutí. Význam v ukládání napomenutí lze najít především u přestupků vedených evidencí, kdy půjde jednoduše dohledat, že osobě již bylo uloženo napomenutí a příště jí eventuálně uložit trest přísnější. Vzhledem k tomu, že přestupky podle ZOPK se evidovat nedou, motivace správního orgánu k uložení napomenutí bude muset pramenit spíše z toho, že pokuta by v určitém konkrétním případě byla nepřiměřená, zároveň však správní orgán nebude chtít od trestu zcela upustit. Napomenutí nebude možné uložit společně s pokutou, kdežto propadnutí věci nebo náhradní hodnoty půjde uložit jak samostatně, tak s napomenutím či pokutou. V zákoně o odpovědnosti za přestupky jsou nově demonstrativním výčtem jednotně upravena kritéria pro určení druhu a výměry správního trestu, hlediska určená jednotlivými složkovými zákony (tedy i ZOPK) budou zrušena změnovým zákonem.

Jako druh trestu nebude na úseku ochrany přírody možné uložit trest zveřejněním rozhodnutí ani trest zákazu činnosti. Musel by tak stanovit zvláštní zákon, přičemž změnový zákon s tím u ZOPK nepočítá. Trest zákazu činnosti je nutné odlišit od možnosti orgánu ochrany přírody zakázat činnost, která by mohla způsobit změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody nebo od možnosti ČIŽP zakázat škodlivou činnost v případech hrozící škody. Zde se jedná o preventivní nástroje, které nedou zákonem o odpovědnosti za přestupky dotčeny.

Při ukládání správních trestů za více přestupků ve společném řízení se uplatní zásada absorbce. Znamená to, že tresty se nesčítají, ale uloží se trest za přestupek nejpřísněji trestný. Správní orgán může v určitých případech využít i zásadu asperace (tzv. zostření), kdy se horní hranice sazby pokuty za přestupek nejpřísněji trestný zvýší až o polovinu, nejvýše však do součtu horních hranic pokut za jednotlivé přestupky. Tím zákon míří na situace, kde jde o spáchání více velmi závažných přestupků.

Závěr

Zákon o odpovědnosti za přestupky je poměrně propracovaným předpisem, který sjednocuje úpravu správního trestání v rámci celé státní správy a zároveň odstraňuje nedůvodné rozdíly mezi trestáním osob fyzických, právnických a podnikajících fyzických. Některé instituty nabízené zákonem o odpovědnosti za přestupky však požadují reflexi a zakotvení též ve zvláštních předpisech. Změnový zákon upravuje stovky zákonů z oblasti státní správy a přináší spíše základní terminologické změny. Dle mého osobního názoru by bylo namíste uvažovat též o novele ZOPK, která by odrážela nové možnosti v oblasti správního trestání a umožnila tak užitečným institutům zákona o odpovědnosti za přestupky, aby byly použitelné i na úseku ochrany přírody a krajiny. V úvodu přichází např. možnost postihu fyzické osoby jako organizátora, návodce či pomocníka nebo zavedení trestu zveřejněním rozhodnutí u právnických a podnikajících fyzických osob, který by mohl mít významně preventivní charakter.

Pěstování paulovnie pro energetické účely

Tomáš Görner

Paulovnie plstnatá (*Paulownia tomentosa*), případně jiné druhy tohoto rodu, se stává poněkud problémovým „hitem“ poslední doby. Je stále snazší narazit na nabídky rozmnožovacího materiálu této rostliny (např. Oxytree, In Vitro 112, Shan-tong, Paulownia 9501, apod.). V okolních

zemích (Maďarsko, Rumunsko) jsou již zakládány plantáže paulovnií. Nyní se i u nás objevují podnikatelské subjekty nabízející semena či sadbový materiál pro pěstování této rostliny a informace, že jde o velmi výhodný a zaručený způsob hospodaření.

Paulovnie v zámeckém parku v Průhonicích. Foto Jan Pergl

Neodolatelná nabídka, nebo spíše nejistota?

K pěstování paulovnie se pořádají semináře pro veřejnost a lidé jsou lákáni k odkupu podílu na plantážích v jiných zemích (čímž údajně podporují ekologické projekty), ale i k nákupu rostlin a zakládání porostů u nás. Zároveň se zde uvádí, že pěstování paulovnie je u nás možné, bližší podmínky řečeny nejsou, což může mít pro neinformované budoucí pěstitele velmi nepříjemné důsledky. Množí se dotazy, jak to s touto rostlinou vlastně je a jak se k jejímu pěstování vůbec stavět. Následující text by měl poskytnout informace zejména v oblasti legislativy, která se týká problematiky exotických dřevin pěstovaných pro energetické účely.

Na úvod je potřeba říci, že paulovnie oplývá řadou výborných vlastností, kvůli kterým by stálo za to ji pěstovat. Abnormálně rychle roste, skvěle zmlazuje, má lehké a pevné dřevo, není jedovatá, nevdává jí smog, snáší zasolení, není hostitelem škůdců ani není alelopatická (alelopatie je schopnost produkovat látky, které brání v růstu jiným rostlinám, např. akát – v podrostu není schopno růst mnoho druhů). Navíc není ani příliš konkurenčně silná a nesnáší velké mrazy (Sádlo 2013). Také krásně kvete, ostatně původně byla do Evropy dovezena právě jako okrasná rostlina.

Na druhou stranu se tu ale objevuje jedno velké negativum, které je pochopitelně nabízejícími subjekty zcela zamlčováno, případně silně zlehčováno. Jde o geograficky nepůvodní druh (domovem ve východní Asii), který má schopnost v nových oblastech zplaňovat, což již bylo prokázáno i v podmínkách střední Evropy. Občasné samovolné šíření zde ZATÍM nemá invazní charakter (Essl 2007). Dalším minusem je právě ona nevyzpytatelnost dalších šíření. Nepůvodní druhy si v nové domovině nějakou dobu zvykají na prostředí a během toho času se jeví neškodně, setrvávají víceméně na jednom místě a nedělají problémy. Po různé dlouhé době (může být desítky let) se na jednou vzchopí a jejich šíření je rychlé a nekontrolovatelné (Kowarik 1995). Jinými slovy, my nevíme, co paulovnie u nás provede za 10 či 20 let, podle zkušeností ze zahraničí ale víme, že invazní potenciál tam je, a ne malý. Pokud se vyšlechtí nový klon, je opět potřeba dlouhá doba (tím není myšlen rok či dva) zkušebního pěstování v podmínkách ČR, než budeme mít jistotu, že je to bezpečné. Experimentální plochy k pěstování této rostliny byly založeny v roce 2013 ve Výzkumném ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné

zahradnictví (VÚKOZ) a v Botanickém ústavu AV ČR v Průhonicích.

Limity pro pěstování paulovnie

A jak je to s pěstováním paulovnie mimo tyto experimentální plochy? Všichni zájemci o pěstování této rostliny, stejně tak i úřady, které by případné plantáže povolovaly, by měly znát následující legislativní minimum, které se paulovnií (i jiných exotických rostlin pěstovaných pro energetické účely) týká.

Firmy zabývající se množením a distribucí paulovnie nemají tyto aktivity ze zákona přímo zakázány. Musí se však řídit rostlinolékařskými předpisy. Tím hlavním je zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, kde se uvádí, že každý, kdo rostliny pěstuje či s nimi obchoduje, je povinen zjišťovat a omezovat výskyt škodlivých organismů, aby nedošlo k poškození životního prostředí či ohrožení zdraví. Kdo chce množit a šířit sadbu paulovnie, musí se též řídit zákonem č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a zákonem č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám. Dalším limitem ze zemědělského pohledu je nově zákaz pěstování plantáží energetických dřevin na bonitně nejceněnějších půdách spadajících do 1. a 2. třídy ochrany zemědělského půdního fondu (zákon č. 41/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu). Kategorizace do tříd byla provedena na základě tzv. bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). Tabulky jednotlivých tříd lze dohledat ve vyhlášce č. 48/2011 Sb. o stanovení tříd ochrany.

Omezení pěstování paulovnie z důvodů ochrany přírody

Závažnější omezení pro pěstování paulovnie vyplývají z legislativy týkající se ochrany přírody. Zájemci o její pěstování musí totiž nejprve podat žádost o povolení pěstování geograficky nepůvodního druhu. Bez něj je její pěstování protiprávní! Povolení vydávají příslušné orgány ochrany přírody, kterými jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Tuto povinnost stanovuje zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v § 5 odst. 4: „*Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu rostliny či živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody...*“ Obdobně pro křížence v § 5 odst. 5 stanovuje, že „*Záměrné rozšiřování křížence druhů rostlin či živočichů do krajiny je možné jen s povolením orgánů ochrany přírody*“. Na území národních parků a chráněných krajinných oblastí je podle příslušných paragrafů 16 a 26 pěstování

geograficky nepůvodních druhů zakázáno, jinou možností je vydání výjimky z tohoto zákazu podle § 43. Na území maloplošných zvláště chráněných území je taktéž zákaz pěstování, ale tam vzhledem k rozloze a charakteru ochrany ani nepripadá v úvahu.

Příslušné úřady se rozhodují na základě znalostí oblasti, zkušeností s danou rostlinou a důležitou pomůckou je „Seznam rostlin vhodných k pěstování za účelem využití biomasy pro energetické účely z pohledu minimalizace rizik pro ochranu přírody a krajiny“, který vypracoval v roce 2004 VÚKOZ a který je doporučován Ministerstvem životního prostředí jako odborný podklad pro rozhodování orgánů ochrany přírody, průběžně dochází k jeho aktualizaci. Aktuální verze (únor 2016) je dostupná na stránkách VÚKOZ:

<http://www.vukoz.cz/index.php/sluzby/energeticke-plodiny>

Paulovnie v seznamu není, neboť nejsou dostatečné informace a zkušenosti s jejím pěstováním na našem území. To se týká jak druhu *P. tomentosa*, tak všech jeho klonů a kříženců, byť jsou nabízeny jako zaručeně bezpečné a bezproblémové. Proto je doporučeno příslušným úřadům dbát předběžné opatrnosti a nepovolovat zakládání plantáží paulovnií. Je řada jiných druhů, které lze pěstovat ke stejným účelům, navíc jsou s nimi mnohem větší zkušenosti. Paulovnie též figuruje v seznamech prioritních invazních druhů pro ČR, které jsou rozděleny na černý, šedý a varovný seznam (Pergl et al. 2016). Paulovnie se objevuje ve varovném seznamu druhů, o kterých je známo, že mohou působit velké škody, ale ještě na území ČR nejsou, případně zatím jen v minimální míře.

Opatrnost je nutná

Vzhledem k tomu, že pěstování paulovnie není sezonní záležitost, ale jedná se o cca dvacetiletou aktivitu, je velmi nebezpečné povolovat jejich pěstování ve volné krajině, i když se zdá být ošetřeno dostačujícími ochrannými opatřeními. V případě opuštění plantáže a ponechání jejímu samovolnému vývoji se z tohoto místa může stát nebezpečný rezervoár, odkud se rostliny mohou dostávat do volné přírody. Na základě současných zkušeností není možné určit, jaké škody by tam byla schopna tato rostlina napáchat, proto se MŽP i MZe staví k pěstování této rostliny a všech jejích klonů negativně.

Vydry na silnici – problém, který můžeme řešit

Kateřina Poledníková, Lukáš Poledník, Václav Beran, Tereza Mináriková

Vydra říční se v současnosti vyskytuje na téměř celém území České republiky. Stále však existují významné faktory, které mohou populaci ohrozit. Jedním z nich je vysoký provoz na silnicích, který způsobuje mortalitu jedinců (zejména dospělých). Dlouhodobý výzkum ukázal, že je možné nepříznivý

vliv tohoto faktoru velmi výrazně snížit. Identifikovat riziková místa je možné a existují technická řešení, jak zajistit bezpečný průchod pod silnicí. Opatření umožňující průchod pro vydru jsou vhodná pro celou řadu malých až středně velkých živočichů, kteří putují krajinou podél toků.

Silnice po hrázích rybníků jsou problém v krajině. Výpustní zařízení či sdružený objekt bývají pro vydry neprůchozí a řešení je složité. Většinou lze najít u bezpečnostního přepadu místo pro schůdky či rampu, po které vydry bezpečně přejdou z toku na rybník. Foto Lukáš Poledník

